

ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

14^ο χιλ. Θεσσαλονίκης – Μηχανιώνας
57001 Θέρμη

Τηλ. : 2310 473 320, Fax: 2310 471 795

E-mail: ekby@ekby.gr

GR3000008 ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ - ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΛΑΓΟΥΒΑΡΔΟΣ

GR3000010 ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΥΘΗΡΩΝ: ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ, ΔΡΑΓΟΝΕΡΑ,
ΑΝΤΙΔΡΑΓΟΝΕΡΑ

GR3000012 ΝΗΣΟΣ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ,
ΛΑΓΟΥΒΑΡΔΟΣ, ΠΛΑΚΟΥΛΗΘΡΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΘΥΜΟΝΙΕΣ

GR3000013 ΚΥΘΗΡΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ, ΔΡΑΓΟΝΕΡΑ,
ΑΝΤΙΔΡΑΓΟΝΕΡΑ, ΑΥΓΟ, ΚΑΠΕΛΟ, ΚΟΥΦΟ ΚΑΙ ΦΙΔΟΝΗΣΙ

ΦΑΣΗ Β

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Γ

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ	2
2. ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ.....	5
2.1. ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ.....	5
2.1.1. Ενίσχυση του προσωπικού θηροφυλακής	5
2.1.2. Εξαίρεση των περιοχών GR3000008, GR3000010, GR3000012, GR3000013 από τον χωροταξικό σχεδιασμό του ΥΠΕΚΑ για την εγκατάσταση Σταθμών Παραγωγής Αιολικής Ενέργειας	6
2.1.3. Ενίσχυση ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού.....	7
2.1.4. Παρακολούθηση της εξολόθρευσης των θηρευτών από νησίδες.....	8
2.2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΕΙΔΩΝ.....	9
2.2.1. Ορνιθοπανίδα	9
2.2.2. Θηλαστικά	11

1. ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Το δίκτυο Natura 2000 που απαρτίζεται από τις Ζώνες Ειδικής Διατήρησης/Ζώνες Ειδικής Προστασίας, σκοπό έχει να διασφαλίσει ότι οι τύποι οικοτόπων και οι πληθυσμοί των ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος που απαντούν σε αυτό βρίσκονται ή σε Ικανοποιητική Κατάσταση Διατήρησης σε εθνικό, βιογεωγραφικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο, ανάλογα με τη φυσική εξάπλωση των τύπων οικοτόπων ή των ειδών. Στο πλαίσιο αυτό, η Περιφέρεια Αττικής συνεργάζεται με το ΜΓΦΙ-ΕΚΒΥ στον σχεδιασμό και προγραμματισμό της για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 εντός της περιοχής αρμοδιότητάς της, ενόψει του νέου ΕΣΠΑ και της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020. Για τον σκοπό αυτό, ακολουθούνται τα ακόλουθα στάδια:

- Διερεύνηση και αποτύπωση της υφιστάμενης οικολογικής κατάστασης των επτά Ειδικών Ζωνών Διατήρησης και των επτά Ζωνών Ειδικής Προστασίας που βρίσκονται στα γεωγραφικά όρια της Περιφέρειας Αττικής.

Η επιφάνεια των ανωτέρω περιοχών καταλαμβάνει το 11% της επιφάνειας της Περιφέρειας Αττικής (χερσαίο τμήμα).

Η αποτύπωση αφορά κυρίως στους τύπους οικοτόπων και τα είδη που εντοπίζονται στις περιοχές αυτές, στην αναγνώριση των κινδύνων και των απειλών που αντιμετωπίζουν και στην εκτίμηση του βαθμού διατήρησής τους σε κάθε περιοχή, σύμφωνα με τα στοιχεία που περιγράφονται στα Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων της Εθνικής Βάσης Δεδομένων του Δικτύου Natura 2000.

-Τεκμηρίωση επιλογών για στόχους διατήρησης των τύπων οικοτόπων και των ειδών.

Οι στόχοι διατήρησης σε επίπεδο μίας εκάστης ΕΖΔ (site – based conservation objectives) αποτελούν ένα σύνολο από συγκεκριμένους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν σε μία ΕΖΔ ώστε να διασφαλίζεται ότι η περιοχή συνεισφέρει, κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο στην επίτευξη της Ικανοποιητικής Κατάστασης Διατήρησης στο κατάλληλο επίπεδο (εθνικό, βιογεωγραφικό, ευρωπαϊκό, ανάλογα με τη φυσική εξάπλωση των ειδών ή των τύπων οικοτόπων). Οι στόχοι διατήρησης θα πρέπει να λαμβάνουν πλήρως υπόψη: α) τις οικολογικές απαιτήσεις των ειδών και των τύπων οικοτόπων Κοινοτικού ενδιαφέροντος που έχουν καταγραφεί στο Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων, εκτός αυτών, που η παρουσία δεν είναι σημαντική σύμφωνα με το ΤΕΔ, β) τον βαθμό διατήρησης σε τοπικό επίπεδο και την κατάσταση διατήρησης σε

εθνικό/βιογεωγραφικό επίπεδο, γ) τη συνολική συνοχή του δικτύου Natura 2000 και δ) στόχους διατήρησης σε ανώτερο επίπεδο (εθνικό/βιογεωγραφικό) και τη συνεισφορά της περιοχής για την επίτευξή τους.

Σύμφωνα με το Σημείωμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που έχει περάσει τη βάση της Επιτροπής των Οικοτόπων, σε πιο γενικό επίπεδο, στόχος διατήρησης είναι η εξειδίκευση του συνολικού σκοπού για το είδος ή και τον τύπο οικοτόπου, για τα οποία έχει χαρακτηριστεί η περιοχή, ώστε να συνεισφέρει στην επίτευξη της ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης για το είδος ή και τον τύπο οικοτόπου σε εθνικό, βιογεωγραφικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο.

Αν και κάθε ΕΖΔ μεμονωμένα συνεισφέρει στην επίτευξη της Ικανοποιητικής Κατάστασης Διατήρησης, αυτή μπορεί να ορίζεται και να επιτυγχάνεται στο επίπεδο της φυσικής εξάπλωσης κάθε είδους ή τύπου οικοτόπου.

-Αναγνώριση αναγκών για μέτρα διατήρησης.

Εδώ περιλαμβάνεται η υποστήριξη για συγκριτική επιστημονική και μεθοδολογική αποτίμηση των στόχων και των δράσεων που η Περιφέρεια Αττικής θα προκρίνει, στο πλαίσιο εθνικών ή περιφερειακών πολιτικών / προγραμμάτων από το 2016 έως το 2020. Βάσει αυτών των προγραμμάτων οι δράσεις διατήρησης θα είναι δυνατόν στη συνέχεια να ενταχθούν σε χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προγράμματα.

Σύμφωνα με το άρθρο 6.1. της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τα μέτρα διατήρησης σε κάθε ΕΖΔ θα πρέπει να αντιστοιχούν στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων οικοτόπων και ειδών των παραρτημάτων Ι και ΙΙ αντιστοίχως, που βρίσκονται σε αυτή. Η αναγνώριση των οικολογικών απαιτήσεων προκύπτει από επιστημονική γνώση. Περαιτέρω, τα μέτρα διατήρησης θα πρέπει να σχετίζονται με τους στόχους διατήρησης κάθε περιοχής, οι οποίοι αφορούν είτε τη διατήρηση ή τη βελτίωση της κατάστασης των ειδών ή και τύπων οικοτόπων καθε περιοχής. Με αυτόν τον τρόπο κάθε περιοχή συνεισφέρει στην επίτευξη της ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης, λαμβάνοντας υπόψη τη φυσική εξάπλωση των τύπων οικοτόπων και ειδών.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, κριτήρια επιλογής για την αναγνώριση των αναγκών για μέτρα διατήρησης αποτελούν: α) οι στόχοι διατήρησης που υπηρετούν, β) η συνάφεια με είδη και τύπους οικοτόπων Κοινοτικού ενδιαφέροντος, γ) οι απειλές που καλούνται να αντιμετωπίσουν.

Επιπροσθέτως, αναγνωρίζονται οι αναγκαίοι πόροι και τα χρηματοδοτικά μέσα από τα οποία θα αντληθούν οι απαραίτητοι πόροι, καθώς και οι φορείς υλοποίησης των μέτρων. Επισημαίνεται ότι αξιοποιούνται οι δυνατότητες του ΕΣΠΑ 2014 – 2020. Οι προτάσεις μέτρων ιεραρχούνται με σειρά προτεραιότητας, με βάση τα ανωτέρω.

Η πορεία υλοποίησης των δράσεων αποτιμάται με δείκτες α) προόδου και β) αποτελέσματος. Δείκτες προόδου υλοποίησης αποτελούν η απορρόφηση των κονδυλίων κατ' έτος και το ποσοστό ολοκλήρωσης του φυσικού αντικειμένου κάθε επί μέρους δράσης κατ' έτος. Οι δείκτες αυτοί καταδεικνύουν την πορεία υλοποίησης και δίνουν τη δυνατότητα στην Περιφέρεια Αττικής να παρακολουθεί την εξέλιξη των έργων και να παρεμβαίνει σε περιπτώσεις καθυστερήσεων, αστοχιών κ.λπ. Οι δείκτες αποτελέσματος περιλαμβάνουν τόσο τα αποτελέσματα κάθε μέτρου (π.χ. αριθμός φυταρίων, αριθμός εντύπων που διακινώνται, αριθμός μαθητών που ενημερώνονται), αλλά και το απότέλεσμα στον βαθμό διατήρησης των ειδών και των τύπων οικοτόπων.

Επισημαίνεται, τέλος, ότι μέσω της τεκμηρίωσης επιλογών για στόχους και μέτρα διατήρησης και του σχεδιασμού και προγραμματισμού μέτρων διατήρησης για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 για την περίοδο 2014 – 2020, η Περιφέρεια Αττικής διατηρεί και αναδεικνύει τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 που υπάγονται στα γεωγραφικά της όρια και συμβάλλει στον εθνικό και ευρωπαϊκό στόχο διατήρησης της βιοποικιλότητας.

-Χαρτογραφική απεικόνιση των μέτρων διατήρησης

Καθώς τα προτεινόμενα αφορούν το σύνολο των μελετούμενων περιοχών δεν αποτυπώνονται σε χάρτη.

2. ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2.1. ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

2.1.1. Ενίσχυση του προσωπικού θηροφυλακής

ΣΚΟΠΟΣ:

- Η διατήρηση της ποικιλότητας της πανίδας, με έμφαση στα είδη κοινοτικής σημασίας.
- Η διατήρηση ή και αύξηση των πληθυσμών των ειδών της ορνιθοπανίδας με έμφαση στα είδη κοινοτικής σημασίας και στα σπάνια είδη.
- Η αποτροπή μη σύννομων ενεργειών στην περιοχή.

ΘΕΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ: Στα μεγαλύτερα νησιά, Κύθηρα και Αντικύθηρα. Όσον αφορά ειδικότερα στα Αντικύθηρα το μέτρο αφορά ολόκληρο το νησί.

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ – ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ: Η κυνηγετική πίεση που δέχεται η περιοχή είναι ιδιαίτερα έντονη. Ο αριθμός των κυνηγών που δέχονται, ιδιαίτερα τα Αντικύθηρα, είναι ιδιαίτερα μεγάλος κρίνοντας από τον αριθμό των κυνηγών που έχουν παρατηρηθεί εκεί. Επιπροσθέτως, τα φαινόμενα λαθροθηρίας δεν απουσιάζουν. Έχει διαπιστωθεί ότι, εκτός από τα θηραματικά, σκοτώνονται και άλλα είδη της ορνιθοπανίδας, όπως αρπακτικά. Τα τελευταία χρόνια η θέση του θηροφύλακα της περιοχής μελέτης δεν έχει καλυφθεί με αποτέλεσμα να μην υπάρχει θηροφύλακας που να ελέγχει την περιοχή των Κυθήρων-Αντικυθήρων.

Επιπλέον έχουν αναφερθεί και αρκετά περιστατικά παράνομης θανάτωσης του ενδημικού υποείδους του Αγιόφιδου.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Το μέτρο αφορά στον έλεγχο της λαθροθηρίας η οποία θα πραγματοποιηθεί με την κάλυψη της θέσης θηροφύλακα στην περιοχή από την Δ΄ Κυνηγετική Ομοσπονδία Στερεάς Ελλάδας,

ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ: Θα πρέπει υλοποιηθούν οι προβλεπόμενες από τη νομοθεσία ενέργειες για τον διορισμό θηροφύλακα που να καλύπτει την περιοχή μελέτης.

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ: 2016-2020.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ: Ο διορισμός θηροφύλακα και η μη καταγραφή περιστατικών λαθροθηρίας.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: Όλες οι σχετικές ενέργειες θα υλοποιηθούν από το αρμόδιο Υπουργείο.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ: Υψηλή

2.1.2. Εξαιρέση των περιοχών GR3000008, GR3000010, GR3000012, GR3000013 από τον χωροταξικό σχεδιασμό του ΥΠΕΚΑ για την εγκατάσταση Σταθμών Παραγωγής Αιολικής Ενέργειας

ΣΚΟΠΟΙ:

- Η διατήρηση ή και αύξηση των πληθυσμών της ορνιθοπανίδας (αφορά ιδιαίτερα τα είδη χαρακτηρισμού που είναι ευάλωτα στα αιολικά δηλαδή τον Μαυροπετρίτη, τον Γερακαετό, τον Αρτέμη, τον Μύχο και τον Αιγαιόγλαρο).

ΘΕΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ: Σε ολόκληρη την περιοχή μελέτης (GR3000008, GR3000010, GR3000012, GR3000013).

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ – ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ: Τα ημερόβια αρπακτικά πτηνά, καθώς και ο Αρτέμης, ο Μύχος και ο Αιγαιόγλαρος, είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στην πρόσκρουση σε ανεμογεννήτριες. Όταν οι ανεμογεννήτριες χωροθετούνται εντός του ζωτικού χώρου αυτών είναι αναμενόμενο ότι θα υπάρχει αυξημένος κίνδυνος πρόσκρουσης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Οι αρμόδιοι φορείς θα πρέπει να προβούν στις απαιτούμενες ενέργειες ώστε, όπως προτείνεται από τους Δημαλέξη κ.ά (2010), κατά τον χωροταξικό σχεδιασμό για την εγκατάσταση Σταθμών Παραγωγής Αιολικής Ενέργειας από το Υπουργείο Περιβάλλοντος να εξαιρεθεί η περιοχή μελέτης.

ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ: Σύμφωνα με τη μελέτη των Δημαλέξη, κ.ά (2010) η περιοχή προτείνεται να αποκλειστεί για αιολικά πάρκα με κριτήριο την παρουσία ευάλωτων στα αιολικά πάρκα ειδών χαρακτηρισμού.

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ: 2016-2017

ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ: Η μη εγκατάσταση αιολικού πάρκου στην περιοχή μελέτης

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: Δεν υπάρχει κόστος

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ: Υψηλή

2.1.3. Ενίσχυση ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού

ΣΚΟΠΟΙ:

- Η επίτευξη όλων των σκοπών του σχεδίου διαχείρισης με έμφαση στη δημιουργία προϋποθέσεων για την εξασφάλιση της απαιτούμενης κοινωνικής συναίνεσης και για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης.
- *Η αποτροπή μη σύννομων ενεργειών στην περιοχή.*

ΘΕΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ: Στα κατοικημένα νησιά των περιοχών μελέτης δηλαδή στα Κύθηρα και τα Αντικύθηρα.

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ – ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ: Πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα είδη Κοινοτικού ενδιαφέροντος οφείλονται σε κακή πληροφόρηση συγκεκριμένων ομάδων χρηστών, όπως οι κυνηγοί και οι αλιείς αλλά και των κατοίκων των νησιών, που οδηγεί στην εφαρμογή παράνομων ή απλά λανθασμένων πρακτικών, με αρνητικές επιπτώσεις στο προστατευτέο αντικείμενο. Για να περιοριστούν οι επιπτώσεις στα είδη από κακή ενημέρωση, είναι σκόπιμη η υλοποίηση εκστρατείας ενημέρωσης για τα πλέον συχνά και σοβαρά ζητήματα που σχετίζονται με την αλληλεπίδραση ειδών – χρηστών. Άξια αναφοράς είναι το πρόβλημα της πρόκλησης ρύπανσης ή πυρκαγιάς, της υπερβόσκησης και της λαθροθηρίας. Το μέτρο θα συμβάλει στην ενημέρωση για τη σημασία των μικρών νησιών του Αιγαίου, τη σημασία των ειδών φυτών και ζώων, τις σοβαρές επιπτώσεις της όχλησης στις περιοχές αναπαραγωγής των ειδών, καθώς και για τα αποτελέσματα της βόσκησης, των πυρκαγιών και της ρύπανσης στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής μελέτης. Η βελτίωση του επιπέδου ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, πρωτίστως ειδικών ομάδων χρηστών της περιοχής, όπως κυνηγών, ψαράδων, εργαζόμενων στον τουρισμό, κατοίκων των νησιών, κ.ά, αναμένεται να συμβάλει στη διατήρηση της περιοχής. Επισημαίνεται δε ότι το μέτρο περιλαμβάνεται στην Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη για την περιοχή GR3000010.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Να σχεδιαστεί και να υλοποιηθεί πρόγραμμα ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης το οποίο θα περιλαμβάνει:

1. Πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα σχολεία των Κυθίων. (Στα Αντικύθηρα δεν υπάρχει σχολείο σε λειτουργία)
2. Τον σχεδιασμό και δημιουργία υποδομών ερμηνείας περιβάλλοντος.
3. Οργάνωση ενημερωτικών συναντήσεων/ημερίδων για τους ειδικούς χρήστες της περιοχής (ψαράδες, κυνηγοί, εργαζόμενοι στον τουρισμό).

ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ: Δεν υπάρχει ωριμότητα σε κάποιο από τα ανωτέρω. Απαιτείται η σύνταξη προδιαγραφών για το πρόγραμμα ενημέρωσης/ευαισθητοποίησης και η εφαρμογή του.

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ: 2016-2020

ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ: 1. Αριθμός ενεργειών ενημέρωσης/ευαισθητοποίησης, 2. Αριθμός αποδεκτών.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: Αναλόγως των ειδικότερων δράσεων του προγράμματος.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ: Υψηλή

2.1.4. Παρακολούθηση της εξολόθρευσης των θηρευτών από νησίδες

ΣΚΟΠΟΙ:

- Η διατήρηση ή και αύξηση των πληθυσμών της ορνιθοπανίδας (ιδιαίτερα των ειδών χαρακτηρισμού δηλαδή του Μαυροπετρίτη, Αρτέμη, Μύχου Θαλασσοκόρακα, Υδροβάτη και Αιγαιόγλαρου).
- Η διατήρηση ή και αύξηση των πληθυσμών της ερπετοπανίδας (ιδιαίτερα των ενδημικών ειδών και υποειδών)

ΘΕΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ: Στις ακατοίκητες νησίδες της περιοχής μελέτης.

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ – ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ: Η εισαγωγή αρουραίων, αλλά και άλλων αρπακτικών όπως π.χ. οι γάτες, έχει ως αποτέλεσμα τη θήρευση των αυγών ή και των νεοσσών των σπανίων ειδών πουλιών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την μείωση της αναπαραγωγικής επιτυχίας των ειδών αυτών. Οι αρουραίοι επίσης θηρεύουν και αυγά ερπετών αλλά και τα ίδια τα ερπετά.

Η εξολόθρευση των αρουραίων από την περιοχή μελέτης έχει πραγματοποιηθεί με επιτυχία στα πλαίσια των προγραμμάτων Life (βλ. παραδοτέο Α), αλλά υπάρχει η ανάγκη παρακολούθησης έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθεί η επανεισαγωγή των θηρευτών αυτών ή άλλων στις νησίδες που φωλιάζουν τα είδη Κοινοτικού ενδιαφέροντος.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Το μέτρο αφορά στην ετήσια παρακολούθηση της παρουσίας αρουραίων στις ακατοίκητες νησίδες της περιοχής μελέτης με χρήση παγίδων με δόλωμα.

ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ: Απαιτείται η σύνταξη προδιαγραφών και κατόπιν η ανάθεση της παρακολούθησης.

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ: 2016-2020

ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ: Η μη επανεγκατάσταση θηρευτών στις νησίδες της περιοχής μελέτης.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: 8.000 ευρώ

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ: Υψηλή

2.2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΕΙΔΩΝ

2.2.1. Ορνιθοπανίδα

Η περιοχή μελέτης είναι ιδιαίτερα σημαντική για την ορνιθοπανίδα, γεγονός το οποίο έχει ήδη αναγνωρισθεί με την κήρυξη της ως Ζώνης Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά (βάσει της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ –πρώην 79/409/ΕΟΚ). Η περιοχή μελέτης θεωρείται ορνιθολογικά αξιόλογη, τόσο λόγω της σημασίας της για τα μεταναστευτικά πουλιά, όσο και για την παρουσία σπανίων ειδών και το φώλιασμα αυτών. Το πρόγραμμα παρακολούθησης σχεδιάστηκε ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες αξιολόγησης και αναθεώρησης των δράσεων διατήρησης, αλλά και να μπορεί να συμβάλει στην κάλυψη των εθνικών υποχρεώσεων κατ' εφαρμογή του άρθρου 12 της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ.

Είναι γνωστό ότι τα πουλιά μεταναστεύουν δύο φορές το χρόνο από τη βόρεια Ευρώπη προς την Αφρική, για να ξεχειμωνιάσουν και να φωλιάσουν σε ιδανικές, για αυτά, περιοχές. Οι δρόμοι που ακολουθούν είναι καθορισμένοι και χρησιμοποιούν μεταναστευτικούς σταθμούς σε ολόκληρο το ταξίδι τους για να τραφούν και να ξεκουραστούν, ώστε να είναι σε θέση να συνεχίσουν το ταξίδι τους. Οι μικρές νησίδες του Αιγαίου αποτελούν σημαντικό σταθμό για τα μεταναστευτικά είδη της ορνιθοπανίδας (Alerstam, 1993).

Επομένως, η διατήρηση και αναβάθμιση της περιοχής με κατάλληλες διαχειριστικές πρακτικές αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επιβίωση των πληθυσμών της ορνιθοπανίδας της περιοχής.

Η παρακολούθηση των ειδών της ορνιθοπανίδας που θα εφαρμοσθεί στο πλαίσιο των δράσεων διατήρησης, θα δώσει έμφαση:

- στα 9 είδη της ορνιθοπανίδας τα οποία ανήκουν στο Παράρτημα I της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ και φωλιάζουν στην περιοχή: Μαυροπετρίτης *Falco eleonora*, Θαλασσοκόρακας *Phalacrocorax aristotelis*, Πετρίτης *Falco peregrinus* Μύχος *Puffinus yelkoyan* Αρτέμης *Calonectris diomedea*, Υδροβάτης *Hydrobates pelagicus* και Αιγαιόγλαρος *Larus audouinii*, Αετογερακίνα *Buteo rufinus*, Σφηκιάρης *Pernis apivorus*).
- στα 42 είδη που περνούν και σταθμεύουν στην περιοχή μελέτης κατά τις μεταναστεύσεις τους και ανήκουν στο Παράρτημα I της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ.

ΣΚΟΠΟΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

- Έλεγχος της κατάστασης διατήρησης των ειδών της ορνιθοπανίδας, περιλαμβανομένου του μεγέθους των πληθυσμών στα ενδιαίτηματα της περιοχής.
- Αξιολόγηση του αποτελέσματος των μέτρων διατήρησης και των ρυθμίσεων στην περιοχή.
- Έλεγχος της πληθυσμιακής πυκνότητας των ζευγαριών Μαυροπετρίτη *Falco eleonora*, Θαλασσοκόρακα *Phalacrocorax aristotelis*, Πετρίτη *Falco peregrinus*, Μύχου *Puffinus yelkoyan*, Αρτέμη *Calonectris diomedea*, Υδροβάτη *Hydrobates pelagicus* και Αιγαιόγλαρου *Larus audouinii*.

ΜΕΘΟΔΟΣ

Η παρακολούθηση της ορνιθοπανίδας θα πραγματοποιείται στο σύνολο της περιοχής με την εφαρμογή των ακόλουθων μεθόδων ανά ομάδα ειδών.

Σημειακές καταγραφές (point counts): σε αυτή τη μέθοδο γίνεται καταγραφή των πουλιών που παρατηρούνται από συγκεκριμένα, εποπτικά σημεία, όπως κορυφές λόφων, πάνω ή απέναντι σε ορθοπλαγιές.

Γραμμικές διαδρομές (line transects): με αυτή τη μέθοδο καταγράφονται τα άτομα που εντοπίζονται από τον ερευνητή εκατέρωθεν συγκεκριμένων, γνωστών σε έκταση διαδρομών.

Καταγραφές από επιλεγμένες θέσεις (look and see): με αυτή τη μέθοδο γίνονται ορνιθολογικές παρατηρήσεις σε συγκεκριμένα σημεία ή διαδρομές με βάση τη γνώση της περιοχής ή τις απαιτήσεις των μελετηθέντων ειδών. Περιλαμβάνονται γνωστές θέσεις φωλιάσματος, κατάλληλο ενδιαίτημα.

Δακτυλιώσεις πουλιών: με αυτή τη μέθοδο συγκεντρώνονται πληροφορίες σχετικά με τις μεταναστεύσεις και τις άλλες μετακινήσεις των πουλιών, την πληθυσμιακή τους πυκνότητα, τη θνησιμότητα, κ.ά. Τοποθετώντας, στο πόδι ενός πουλιού, ένα δακτυλίδι, το οποίο έχει χαραγμένο πάνω του έναν μοναδικό αριθμό, μπορούμε να αναγνωρίσουμε το συγκεκριμένο άτομο, σε περίπτωση που ξαναβρεθεί, νεκρό ή ζωντανό, σε οποιοδήποτε σημείο της γης. Τα πουλιά συλλαμβάνονται με ειδικά δίχτυα και μετά την τοποθέτηση του δακτυλιδιού απελευθερώνεται.

Ανάλογα με την ομάδα ειδών, οι μέθοδοι καταγραφής που προτείνονται είναι :

Υδρόβια και Παρυδάτια: σημειακές καταγραφές, γραμμικές διαδρομές και καταγραφές από επιλεγμένες θέσεις.

Στρουθιόμορφα: σημειακές καταγραφές, γραμμικές διαδρομές, καταγραφές από επιλεγμένες θέσεις και δακτυλιώσεις πουλιών.

Αρπακτικά: σημειακές καταγραφές, γραμμικές διαδρομές και καταγραφές από επιλεγμένες θέσεις.

Θηραματικά: σημειακές καταγραφές, γραμμικές διαδρομές, και καταγραφές από επιλεγμένες θέσεις και (σε περιορισμένο βαθμό) δακτυλιώσεις πουλιών.

ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Κρίνεται σκόπιμο η παρακολούθηση της ορνιθοπανίδας στην περιοχή να πραγματοποιείται καθόλη τη διάρκεια κάθε έτους. Η σχετική εργασία πεδίου είναι σκόπιμο να πραγματοποιείται από δύο ορνιθολόγους και, μέσα σε κάθε έτος θα κατανέμεται χρονικά ως ακολούθως:

Παράμετροι παρακολούθησης	Αριθμός ημερών εργασίας πεδίου ανά μήνα και ανά έτος											
	Ιαν.	Φεβ.	Μαρ.	Απρ.	Μάι.	Ιουν.	Ιουλ.	Αυγ.	Σεπ.	Οκτ.	Νοε.	Δεκ.
1. Πληθυσμοί και δημογραφικές παράμετροι αρπακτικών ειδών προτεραιότητας	1	1	2	2	2	1	1					
2. Πληθυσμοί και δημογραφικές παράμετροι στρουθιόμορφων ειδών προτεραιότητας (δακτυλιώσεις)			15	2	2	2	2		15	2		
3. Πληθυσμοί μεταναστευτικών – διαχειμαζόντων	1	1	4	4	1			1	4	4	1	1

Παράμετροι παρακολούθησης	Αριθμός ημερών εργασίας πεδίου ανά μήνα και ανά έτος												
υδρόβιων και παρυδάτιων ειδών													
4. Πληθυσμοί αναπαραγόμενων υδρόβιων και παρυδάτιων			2	2	2	2							
ΣΥΝΟΛΟ	2	2	23	10	7	5	3	1	19	6	1	1	

Το κόστος παρακολούθησης της ορνιθοπανίδας υπολογίζεται σε 30.000 ευρώ ανά έτος για εργασίες πεδίου, επεξεργασία στοιχείων και συγγραφή έκθεσης.

2.2.2. Θηλαστικά

Η παρακολούθηση αφορά στη μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus* - κατάσταση διατήρησης ανεπαρκής με βάση τα έως τώρα δεδομένα της εξαετούς 2007-2012) και στα είδη των δελφινιών ζωνοδέλφινο (*Stenella coeruleoalba* - κατάσταση διατήρησης άγνωστη με βάση τα έως τώρα δεδομένα της εξαετούς), ζιφιός (*Ziphius cavirostris* - κατάσταση διατήρησης κακή με βάση τα έως τώρα δεδομένα της εξαετούς 2007-2012) και σταχτοδέλφινο (*Grampus griseus* - κατάσταση διατήρησης ανεπαρκής με βάση τα έως τώρα δεδομένα της εξαετούς 2007-2012).

ΣΚΟΠΟΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

- Συστηματική μέτρηση του μεγέθους των πληθυσμών των θαλάσσιων θηλαστικών στην περιοχή.
- Έγκαιρος εντοπισμός ενδεχόμενης μείωσης των πληθυσμών για άμεση λήψη μέτρων αντιστροφής της τάσης.
- Αξιολόγηση του αποτελέσματος των μέτρων διατήρησης.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ – ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ-ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Είναι σκόπιμο να εφαρμοσθεί η μεθοδολογία που ήδη εφαρμόζεται για την παρακολούθηση σε άλλες περιοχές της εξάπλωσής τους από εξειδικευμένους επιστήμονες.

Η συχνότητα παρακολούθησης καθορίζεται από τη βιολογία, το μέγεθος του πληθυσμού, τη διασπορά, τις περιοχές ενδιαίτησης και τις απειλές που ενδεχομένως αντιμετωπίζει κάθε είδος. Σύμφωνα με αυτά:

Μεσογειακή φώκια

Τα δεδομένα που απαιτούνται για τον προσδιορισμό της συχνότητας παρακολούθησης είναι άγνωστα. Συνεπώς θα πρέπει να οργανωθεί πρώτα μια προκαταρκτική/διερευνητική αξιολόγηση της περιοχής όσον αφορά την καταλληλότητα του ενδιαίτηματος για τη μεσογειακή φώκια. Η αξιολόγηση αυτή θα παράσχει τα προαναφερθέντα στοιχεία που θα επιτρέψουν την εκτίμηση της συχνότητας και τυχόν άλλων ειδικότερων στοιχείων του προγράμματος παρακολούθησης και τελικά και το κόστος του. Το κόστος της προκαταρκτικής/διερευνητικής αξιολόγησης εκτιμάται στα 12.000 €.

Λοιπά θαλάσσια θηλαστικά

Από τα δεδομένα που είναι γνωστά για τα τρία είδη δελφινιών στην περιοχή προκύπτει ότι τα αυτά είναι ανεπαρκή για την εκτίμηση συχνότητων καταγραφής, προκειμένου να

περιγραφεί έστω αδρομερώς ένα πρόγραμμα παρακολούθησης. Επιπρόσθετα, στην περιοχή έχουν καταγραφεί και άλλα είδη θαλάσσιων θηλαστικών, όπως το κοινό δελφίνι (*Delphinus delphis*) και ο φυσητήρας (*Physeter macrocephalus*). Συνεπώς απαιτείται μια διερευνητική αξιολόγηση της κατάστασης των ειδών στην περιοχή.

Η αξιολόγηση αυτή απαιτεί να διεξαχθούν σε δυο διαδοχικά έτη ερευνητικές αποστολές συνολικής διάρκειας 30 ημερών/έτος κατανεμημένων κατάλληλα τη θερινή περίοδο κάθε έτους, οι οποίες στοιχίζουν συνολικά περί τις 150.000 €. Επισημαίνεται εδώ ότι το κόστος αυτό καλύπτει όλη τη θαλάσσια περιοχή Μυρτώου Πελάγους και Κυθήρων-Αντικηθύρων καθώς η έρευνα πρέπει να είναι ενιαία και αφορά το κόστος κίνησης σκαφών, αεροσκαφών ή συνδυασμού τους, την απασχόληση ειδικού προσωπικού και τη συγγραφή των σχετικών εκθέσεων.

Επιπρόσθετα στις περιοχές αυτές, αλλά και στις κοντινές παράκτιες περιοχές πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη καταγραφής τυχόν εκβρασμών. Οι καταγραφές των εκβρασμών έχουν ένα σχετικά μικρό κόστος.